

ЕКОНОМСКО-ТРГОВИНСКА ШКОЛА, ШАБАЦ

ПИТАЊА ЗА ВАНРЕДНЕ УЧЕНИКЕ

**ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА- ПРАВОСЛАВНИ
КАТИХИЗИС**

ПРВИ РАЗРЕД:

1. МОЛИТВА ГОСПОДЊА- ОЧЕ НАШ (напамет)
2. МОЛИТВА БОГОРОДИЦЕ ДЈЕВО (напамет)
3. СИМВОЛ ВЕРЕ
4. ВЕРА И АТЕИЗАМ
5. ПОСТ
6. СВЕТА ЕВХАРИСТИЈА- УСТАНОВЉЕЊЕ
7. СВЕТО ЕВАНЂЕЉЕ
8. ПРИПРЕМНЕ НЕДЕЉЕ ЧАСНОГ ПОСТА
9. НЕДЕЉЕ ЧАСНОГ ПОСТА
10. ИЗБОРНО ПИТАЊЕ

ДРУГИ РАЗРЕД:

1. ВЕРА У БОГА У СТАРОМ ЗАВЕТУ
2. ВЕРА У БОГА У НОВОМ ЗАВЕТУ
3. ПРАЗНИЦИ, ПОЈАМ И ПОДЕЛА
4. ХРИСТОВО СТРАДАЊЕ И СМРТ
5. ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО
6. НЕДЕЉЕ ПО ВАСКРСУ (ЗАЈЕДНО СА ПРАЗНИЦИМА СПАСОВДАНОМ И СИЛАСКОМ СВЕТОГА ДУХА НА АПОСТОЛЕ)
7. ИЗБОРНО ПИТАЊЕ

ТРЕЋИ РАЗРЕД:

1. ТАЈНА ХРИСТОВА- ЈЕДИНСТВО БОГА И СВЕТА КАО ЦИЉ СТВАРАЊА
2. ХРИСТОС-ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК
3. ИСУС ХРИСТОС КАО НОВИ АДАМ
4. ДУХ СВЕТИ У ТАЈНАМА- КРШТЕЊА И МИРОПОМАЗАЊА
5. ДУХ СВЕТИ У ТАЈНАМА- РУКОПОЛОЖЕЊА
6. ЦАРСТВО БОЖИЈЕ-ЗАЈЕДНИЧКО ДЕЛО СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ
7. АПОСТОЛСКО ПРЕЈЕМСТВО У КОНТЕКСТУ ЛИТУРГИЈЕ
8. ЕПИСКОП- ИКОНА ХРИСТОВА
9. СЛУЖБЕ У ЦРКВИ КАО ИКОНА ЦАРСТВА БОЖИЈЕГ
10. ЛИТУРГИЈА КАО ИКОНА БУДУЋЕГ ВЕКА
11. ИЗБОРНО ПИТАЊЕ

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД:

1. ЦАРСТВО БОЖИЈЕ КАО ЛИТУРГИЈА
2. ЦИЉ СТВАРАЊА СВЕТА
3. ПОМЕСНА ЦРКВА (ЊЕНА СТРУКТУРА КАО СТРУКТУРА ЦАРСТВА БОЖИЈЕГ)
4. ОДНОС ПОМЕСНЕ И ВАСЕЉЕНСКЕ ЦРКВЕ
5. ТЕОЛОГИЈА ПРАВОСЛАВНЕ УМЕТНОСТИ
6. ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ У ЕПИСКОПУ И ЕВХАРИСТИЈИ
7. ЛИТУРГИЈСКИ КОНТЕКСТ АПОСТОЛСКОГ ПРЕЈЕМСТВА
8. ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ НА ВАСЕЉЕНСКОМ НИВОУ
9. ИЗБОРНО ПИТАЊЕ

ДОДАТАК

ОДГОВОРИ НА ПОСТАВЉЕНА ПИТАЊА ПО РАЗРЕДИМА

**ИЗБОРНО ПИТАЊЕ ЈЕ ПИТАЊЕ ПО ИЗБОРУ
УЧЕНИКА!!!**

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА:

ПРВИ РАЗРЕД:

1. МОЛИТВА ГОСПОДЊА- ОЧЕ НАШ

*Оче наш који си на небесима,
да се свети име твоје;
да дође царство твоје;
да буде воља твоја на земљи као и на небу.
Хљоб наш засушни дај нам данас;
и опрости нам дугове наше као и ми што опраштамо дужницима својим;
и не уведи нас у искушење,
но избави нас од злога.*

ОЧЕ НАШ се другачије назива и Молитва Господња због тога што га је изговорио сам Господ Исус Христос пред својим ученицима и на тај начин оставио нам је образац за молитву. Налази се у Светом Писму Новог Завета у Јеванђељу по Матеју у 6 глави. Ова молитва је упућена првом лицу Свете Тројице БОГУ ОЦУ.

2. МОЛИТВА БОГОРОДИЦЕ ДЈЕВО

*Богородице дјево,
радуј се благодатна Маријо,
Господ је с тобом;
благословена си ти међу женама,
и благословен је Плод утробе Твоје,
јер си родила Спаситеља душа наших. Амин.*

Богородица је Марија, мајка Исуса Христа, названа тако јер је родила Сина Божијег, тј. Њему је даровала људску природу. Марија, поред свог имена Богородица има још један епитет ПРЕСВЕТА- због тога што је највише била сједињена са Богом, носила га је у утроби. Дјевом се назива због тога што је Исуса родила на натприродан начин, одн. без односа са мушкарцем.

3. СИМВОЛ ВЕРЕ

Верујем у једнога Бога, Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље и свега видљивог и невидљивог.

И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова; Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог, рођеног, не створеног, једносушног Оцу, кроз кога је све постало;

Који је ради нас људи и нашег спасења сишао с небеса, и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве и постао човек;

И Који је распет за нас у време Понтија Пилата, и страдао и био погребен;
И Који је васкрсао у трећи дан, по Писму;
И Који се вазнео на небеса и седи са десне стране Оца;
И Који ће опет доћи са славом, да суди живима и мртвима, Његовом Царству неће бити краја.
И у Духа Светога, Господа, Животворнога, Који од Оца исходи, Који се са Оцем и Сином заједно поштује и заједно слави, Који је говорио кроз пророке.
У једну, свету, саборну и апостолску Цркву.
Исповедам једно крштење за опроштење грехова.
Чекам васкрсење мртвих.
И живот будућег века. Амин.

Символ вере се састоји из 12 чланова и формулисан је на два Васељенска сабора у Никеји и у Цариграду који су одржани 325. и 381. године. У њему је укратко формулисана вера у Бога Оца, Сина и Светога Духа, вера у Цркву и Васкрсење. Приликом крштења обавезно се чита Символ вере, тј. исповеда се вера која је у њему. Неодвојив је и од Свете Литургије. Донет је ради очувања праве вере од јереси.¹

4. ВЕРА И АТЕИЗАМ

Вера и атеизам

Сви људи имају неки појам о Богу. Чак и они који формално не припадају ниједној религији ипак имају неки појам о Богу једноставно зато што постоје и што се не мире са смрћу, већ желе вечно да постоје. Тежња човека да дође до истине и сигурности у променљивом свету у коме живи, односно сусрет човека са проблемом смрти, неминовно га упућује на овај или онај појам о Богу. У зависности од тога шта човек прогласи за истину, односно на који начин превазилази проблем смрти и мисли да остварује вечно и непроменљиво постојање, он то и обожава. Дакле, на овај или онај начин, из овог или оног угла посматрања, појам Бога је присутан код свих људи без

изузетка. Али, запитаће се неко - шта је са атеистима, односно са оним људима који не верују да Бог постоји. Да ли они својим неверовањем негирају наведену тврдњу? На крају, ако Бог заиста постоји, како га онда једни познају и признају да постоји, а други не?

Атеизам

Атеизам (грч. а;џеој - онај који негира Бога), као феномен савременога света, не побија чињеницу да Бог постоји зато што атеизам није одсуство

¹ ЈЕРЕСИ- учења која „искривљују „ праву веру, један део истине проглашавају за апсолутну у односу на целину.

сваког појма о Богу. Пре би се рекло да је атеизам неприхватање једног конкретног Бога у кога верује околина у којој се тај атеизам развија, него што је он неверовање у Бога. Тачније, атеизам је борба против Бога. Иначе, како неко може нешто да одбацује и негира ако претходно није констатовао да постоји? Другим речима, атеизам не жели управо једног конкретног Бога и неће да зна за њега, што не значи да Бог не постоји по себи и да атеисти не верују ни у каквог Бога. Бог за атеисте не постоји зато што они не желе да он постоји за њих.

Идентификовање некога или нечега, као постојећег за нас, претпоставља нашу

слободу, тј. претпоставља да и ми желимо да тај неко за нас постоји.

Објективно постојање некога још не значи да он постоји и за нас, јер ми можемо и да не желимо да неко постоји за нас, што иначе изражавамо (кад некога не желимо) речима: „За мене ти не постојиш”. То не значи да он заиста не постоји по себи и за друге, макар ми и не хтели да он постоји. Он не постоји за нас, али постоји по себи и постоји за друге. Слично је и са постојањем Бога. Но, како је то могуће да Бог постоји, али да за неке људе не постоји, видећемо касније.

5. ПОСТ

Сама реч *ПОСТ* означава издржање како од мрсне хране тако и од лоших помисли и дела. Пост је установљен још у рају, и састојао се од забране једења са дрвета познања добра и зла. Првобитна Божија дата Адаму у Рају:

„ОД СВАКОГ ДРВЕТА МОЖЕШ ЈЕСТИ, А ОД ДРВЕТА ПОЗНАЊА ДОБРА И ЗЛА, НЕЋЕШ ЈЕСТИ ОД ЊЕГА; ЈЕР У КОЛИ ДАН ЈЕДЕШ ОД ЊЕГА, СМРЋУ ЋЕШ УМРЕТИ.“, је заповест о уздржању (тј. о посту).

Бог је свет и човека створио да би ови вечно живели. Будући да је човек створен (а то значи да има почетак, ако нешто има почетак има и крај); значи да је и смртан. Међутим, Бог не жели од човека да створи роба и оставља му могућност да изабере да ли жели да живи или да умре. Због тога му и даје ову заповест о посту. Први човек, Адам је изабрао да поједе плод са овога дрвета и својим делом се окренуо од Бога, смрт је постала реалност. Да је изабрао да не једе плод остао би у заједници са Богом и живео би вечно. Јер човек због тога што је створен може вечно

да живи са Богом једино ако је у заједници са Оним који је вечан, бесмртан, беспочетан- а то је БОГ.

Значи, прва Божија заповест о посту, а први људски грех је грех против те заповести. Основни смисао и суштина поста је повратак испуњењу те заповести. Основни смисао и суштина поста је повратак испуњењу те заповести одн. у послушности Богу.

Постећи доказујемо да не живимо само о хлебу који једемо, него о свакој речи која излази из уста Божијих (тј. заповести Божијих).

- **Подела поста:**

ПОСТОВИ СЕ ДЕЛЕ НА:

- 1. ЈЕДНОДНЕВНЕ**
- 2. ВИШЕДНЕВНЕ**

1. ЈЕДНОДНЕВНИ ПОСТОВИ СУ:

- УСЕКОВАЊЕ ГЛАВЕ СВ. ЈОВАНА (11. СЕПТЕМБАР)
- КРСТОВДАН (27. СЕПТЕМБАР)
- КРСТОВДАН УОЧИ БОГОЈАВЉЕЊА (18. ЈАНУАР)
- СВАКА СРЕДА И ПЕТАК осим ткв. ТРАПАВИХ СЕДМИЦА када су ови дани разрешени од поста. Средом постимо, због тога што је Јуда у овај дан издао Христа, а петком због тога што је у овај дан Христос разапет и умро.

2. ВИШЕДНЕВНИ ПОСТОВИ СУ:

- БОЖИЋНИ ПОСТ
- ВАСКРШЊИ ПОСТ (назива се још Часни, Велики пост или Света четрдесетница)
- АПОСТОЛСКИ- ПЕТРОВДАНСКИ
- ВЕЛИКОГОСПОЛИНСКИ

6. СВЕТА ЕВХАРИСТИЈА- УСТАНОВЉЕЊЕ

Непосредно пре свога страдања, на последњој вечери са апостолима, Господ Исус Христос установио је једну Свету Тајну која чини саму суштину, тј. срце Цркве и назива се **Е В Х А Р И С Т И Ј А**²

² ЕВХАРИСТИЈА сама реч је грчког порекла и означава БЛАГОДАРЕЊЕ, ЗАХВАЉИВАЊЕ.

На овој вечери Христос је заблагодарио Богу, преломио хлеб и дао својим ученицима говорећи: „ **ОВО ЈЕ ТЕЛО МОЈЕ КОЈЕ СЕ ДАЈЕ ЗА ВАС; ОВО ЧИНТЕ У МОЈ СПОМЕН**“. Такође је благословио ЧАШУ СА ВИНОМ говорећи: „ **ОВА ЈЕ ЧАША НОВИ ЗАВЕТ У КРВИ МОЈОЈ, КОЈА СЕ ЗА ВАС ИЗЛИВА**“. Чин ломљења хлеба, који постаје ТЕЛО ХРИСТОВО, и благосиљање вина, које постаје КРВ ХРИСТОВА, јесте СВЕТА ТАЈНА ПРИЧЕШЋА ТЈ. Е В Х А Р И С Т И Ј Е. Ова Света тајна назива се још и ЛИТУРГИЈА.

После Христовог страдања и васкрсења, они који су били лично везани за Христа – А то су Апостоли и Пресвета Богородица препознавали су Васкрслог Христа као присутног на Светој Евхаристији и то као оног који приноси дарове, хлеб и вино Богу.

После Вазнесења Христовог на небо, када Христос више није био телесно присутан, апостоли су заједницу са Њим остваривали такође кроз Свету Евхаристију посредством Светог Духа. Господ Исус Христос је послао Светога ДУха својим ученицима и Дух Свети је тај који данас сједињује са Христом у Светој Евхаристији (Литургији); Он је тај који чини да дарови хлеб и вино буду претворени у Тело Христово и Његову крв којима се ми причешћујемо и тако сједињујемо са Христом.

Евхаристрија се назива још и „ВЕЧЕРОМ ЛЈУБАВИ“ због тога што су на њој људи сабрани из љубави према Христу и управо та љубав између Христа и његових ученика, одн. то сабрање на једном месту нас хришћана као дар Светог Духа чини Христа присутним иако је Он физички одсутан. Дакле, Христос је присутан на земљи у Евхаристији као заједници многих посредством Светог Духа. Сама реч ЛИТУРГИЈА означава заједничко дело. Тако, Света Тајна Евхаристије, тј. Литургија подразумева да се на једном месту саберемо сви који смо крштени и свештеници и ми обичан народ ради служења Литургије и причешћивања Телом и Крвљу Господа Исуса Христа.

Учествовање у Евхаристији тј. причешћивање и јесте разлог због чега се и неко крсти. Крштењем постајемо чланови заједнице (Цркве) и то своје чланство актуелизујемо учествовањем у животу Цркве и као круни свега у Литургији.³

³ СВЕТЕ ТАЈНЕ под њима не подразумевамо неке тајне радње, него радње које немају своју пуноћу овде у историји, тј. у конкретном времену када се врше, него ће имати своју пуноћу када Христос поново дође и донесе Царство Небеско и вечни живот. Свете Тајне нас уствари уводе у тај вечни живот, припремају нас.

7. СВЕТО ЕВАНЂЕЉЕ

Јеванђеље је један од појмова античког грчког света који је добио потпуно нов садржај у хришћанству. Ова реч у класичном грчком језику има значење „ радосна вест „ углавном када је у питању нека победа или награда коју добија доносилац вести или пак приношење жртве боговима због срећне вести о победи....

За човечанство је, међутим, радосна вест изнад свега избављење које свету дарива Бог рођењем, распећем и васкрсењем Христовим. Тако реч јеванђеље добија сасвим ново значење и смисао: Христову победу над силама зла које су држале у сужањству. Од другог века и касније реч јеванђеље почела је да означава оне књиге Новог Завета, које садрже сам чин Христове победе над демонским силама, заједно са Његовим удима, учењима, смрћу и Његовим васкрсењем.

8. ПРИПРЕМНЕ НЕДЕЉЕ ЧАСНОГ ПОСТА

1 НЕДЕЉА О ЗАКХЕЈУ

2. НЕДЕЉА О МИТРУ (ЦАРИНИКУ) И ФАРИСЕЈУ

3. НЕДЕЉА О БЛУДНОМ СИНУ

4. МЕСОПУСНА

5. СИРОПУСНА

9. НЕДЕЉЕ ЧАСНОГ ПОСТА

- **ЧИСТА (ПРАВОСЛАВЉА)**
- **ПАЧИСТА (СВ. ГРИГОРИЈЕ ПАЛАМА)**
- **КРСТОПОКЛОНА**
- **СРЕДОПОСНА (СВ. ЈОВАН ЛЕСТВИЧНИК)**
- **ГЛУВНА (СВ. МАРИЈА ЕГИПЋАНКА)**
- **ЦВЕТНА**
- **ВЕЛИКА**

ДРУГИ РАЗРЕД:

1. ВЕРА У БОГА У СТАРОМ ЗАВЕТУ

Црква је богочовечанска заједница и она има своје корене у Старом Завету. Хришћани су наследници старог Израилља (Јеввреја, народа изабраног). Међутим, вера у Бога Јеввреја није идентична са вером у Бога хришћана.

СТАРОЗАВЕТНИ ПОЈАМ О БОГУ:

- Бог је апсолутно другачије биће у односу на свет који видимо. О њему не можемо ништа сазнати на основу посматрања природе и света, јер Његово биће није ни у каквој вези са светом. Бог постоји независно од света и пре света и ствара га ни из чега.
- Апсолутна морална и физичка слобода у односу на свет : Бог се не придржава никаквих моралних норми (правила) у односу према овом свету. Отуд у Старом Завету ратови по Божијој иницијативи, убијства, прељубе,... Бог је био и апсолутно физички слободан од света. То значи да природа света није ни у каквом сродству са Божанском природом (Бог је вечан, свет је смртан).

- Лични карактер Божији
Личност је поистовођена у Старом Завету са заједницом. Бог није виша сила, него личност и увек је у односу (заједници) према неком. Бог у свом Откривењу у овом свету увек склапа заједницу са конкретном личношћу (нпр. са Авраамом , Мојсијем, Нојем, Илијом,...). Бог Старог Завета није самац који се удаљава од света и живи сам у својој сфери, него је конкретна личност која улази у свет.

На оваквом личном карактеру вере у Бога постављена је читава Старозаветна заједница и старозаветно веровање у Бога; Бог је личност која се јавља конкретном човеку (нпр. Мојсију) и даје заповест и тражи од људи, који желе да верују у Њега и да имају заједницу са Њим, да испуне ту заповест. Јевреји су те заповести испуњавали слободним одговором- практично, без логичких анализа и истраживања (нпр. Авраам жели и спреман је да жртвује сина јединца Исака). Старозаветно веровање је практично, кроз послушност.

- Историјски карактер Божији

Бог је независтан од природе и света и не може се наћи у њима. Међутим, Бог се јавља конкретним људима, открива се човеку у конкретном времену, тј. догађају (нпр. Мојсију на Синајској гори- давање 10 заповести; Аврааму- када га зауставља да не жртвује сина и благосиља његово потомство....)

значи: битно је **време** када се Бог јавља. Јевреји се сећају **догађаја** и времена када се Бог јавио и славе тај **догађај** кроз празнике. Време и историја су свештени (свети) управо због Божијег јављања. Због тога је Бог невезан за свет и природу у Старом Завету је било забрањено прављење кипова; акценат је на празницима и времену.

2. ВЕРА У БОГА У НОВОМ ЗАВЕТУ

Нови Завет је продужетак и испуњење Старог Завета. Христос се рађа у изабраном народу Божијем и његова вера у Бога подударна се са старозаветном вером. Он сам верује у истог Бога у кога верује и старозаветни народ; али истовремено уводи и неке нове елементе који нас наводе на разматрање, али не коренито, онаквог схватања Бога какво је било присутно код Јевреја његове епохе. Ти нови елементи су следећи:

- Христос открива **однос синовства** са Богом. Он Бога назива својим Оцем. За Јевреје Бог је био непознат, никад Га нису називали Оцем.
- Христос себе поистовећује са **Синем Човечијим**. Име Син Човечији је у Старом Завету везано за Месију, тј. Оног који ће судити свету, историји и историјском Откривењу Божијем у свету учинити крај. Он је тај који ће донети Царство Израилево. Значи, Име Син Човечији везано је за Бога. Христос себе поистовећује са Богом.
- Догађај **Вазнесења** Христовог: где је Христос сада? Каква је наша веза са Богом?
- Христос седи са десне стране Бога Оца после вазнесења значи, начу људску природу, коју је сјединио са Божанском приликом рођења, почаствовао је седења са десне стране не може да седне човек него само Бог, а ако Бог седа до Бога доводи се у питање вера у једног Бога:

- Христос је приликом Вазнесења на небо обећао својим ученицима да ће послати другог Утешитеља који ће бити са њима. То се и дешава.
- Други Утешитељ, тј. Дух Свети силази на апостоле десет дана после Вазнесења Христовог. Дух Свети чини Бога присутним овде на земљи. Први моменат, да Христос има један синовски однос према Богу, јесте старозаветна карактеристика Бога као личности који се јавља (открива) увек у заједници са конкретним личностима.
- Други моменат, да је Христос Син Човечији који има сав суд над светом и који је Божија пројава у историји кроз догађања, јесте такође старозаветни моменат јер Бог се открива кроз историјске догађаје. Ма колико се чинило да су Христови искази новине у односу на веру Бога у Старом Завету, они су у ствари само развитак (допуна) Старог Завета.
- Хришћанско веровање у Бога и откривење имају своју историју развоја. Божије Откривење је поступно, као што је и ратумевање вере у Бога поступно.

3. ПРАЗНИЦИ, ПОЈАМ И ПОДЕЛА

ПРАЗНИЦИ СУ ДАНИ У ГОДИНИ ПОСВЕЋЕНИ УСПОМЕНИ НА ОДРЕЂЕНЕ ДОГАЂАЈЕ ИЗ ЖИВОТА ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА, ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ И СВЕТИТЕЉА.

ПОДЕЛА:

- 1. ГОСПОДЊИ:**
- 2. БОГОРОДИЧИНИ:**
- 3. СВЕТИТЕЉСКИ:**

ГОСПОДЊИ СЕ ДЕЛЕ НА:

ПОКРЕТНЕ - ВЕЗАНИ ЗА ВАСКРС ЈЕР НЕМАЈУ СТАЛАН ДАТУМ ПРАЗНОВАЊА; (ЦВЕТИ, В. ПЕТАК, СПАСОВДАН И ДУХОВИ)

НЕПОКРЕТНЕ, ОСТАЛИ ПРАЗНИЦИ СА УТВРЂЕНИМ ДАТУМОМ ПРАЗНОВАЊА; БОЖИЋ, БОГОЈАВЉЕЊЕ, КРСТОВДАН, ПРЕОБРАЖЕЊЕ, ОБРЕЗАЊЕ.

БОГОРОДИЧИНИ:

РОЂЕЊЕ (МАЛА ГОСПОЈИНА), БЛАГОВЕСТИ, ПОКРОВ, УСПЕЊЕ (ВЕЛИКА ГОСПОЈИНА), ВАВЕДЕЊЕ И СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ.

СВЕТИТЕЉСКИ:

ДЕЛЕ СЕ НА:

ВЕЛИКЕ: (ОЗНАЧЕНЕ У ЦРКВЕНОМ КАЛЕНДАРУ ЦРВЕНИМ СЛОВИМА) НПР. СВЕТИ НИКОЛА, СВЕТИ ЈОВАН, СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ,...

СРЕДЊЕ: (ОЗНАЧЕНЕ У ЦРКВЕНОМ КАЛЕНДАРУ ТАМНО ЦРНИМ СЛОВИМА) НПР. ОГЊЕНА МАРИЈА, СВЕТИ ПАНТЕЛЕЈМОН, СВЕТИ КОЗМА И ДАМЊАН,...

МАЛЕ: (ОЗНАЧЕНЕ У ЦРКВЕНОМ КАЛЕНДАРУ БЛЕДО ЦРНИМ СЛОВИМА) НПР. СВЕТИ САВА ДРУГИ, СВЕТИ АНДРЕЈ КРИТСКИ,...

4. Христово страдање и смрт као последица првородног греха

Створени свет, будући да има почетак, мора да има и крај. Свет своју смртност може превазићи само у заједници са вечном личношћу, тј. са Богом.

Пошто је Адам одбио заједницу са Богом, свет је остао у својој смртности и пропадљивости. Више ниједан човек није могао да уведе свет у вечну заједницу са Богом, јер су сви људи смртни.

Због тога Бог модификује план о спасењу и шаље Бога Сина да постане човек и у својој личности учини сву природу бесмртном.

Међутим, прихватајући у себе људску природу, Христос је прихватио и њену пропадљивост, страдалност и смртност. Христово страдање и смрт показују да је Бог Син усвојио људску природу, а његово васкрсење показује да на тај начин створена природа може превазићи смртност.

5. Васкрсење Христово

Васкрсење је заједничко дело Св. Тројице.

Бог Отац је васкрсао Христа зато што је Христос као човек показао љубав према Богу Оцу. Он је страдао на крсту из љубави према Оцу. Бог Отац кроз васкрсење показује љубав према Сину. Васкрсење нас упућује на то да је превазилажење смрти ствар заједнице коју остварује Христос са Богом Оцем.

Христос је постао нови Адам и нама се, као и целокупној природи, нуди да Духом Светим, преко Њега и у Њему, имамо заједницу са Богом и живимо вечно.

6. . НЕДЕЉЕ ПО ВАСКРСУ (ЗАЈЕДНО СА ПРАЗНИЦИМА СПАСОВДАНОМ И СИЛАСКОМ СВЕТОГА ДУХА НА АПОСТОЛЕ)

- СВЕТЛА
- ТОМИНА
- МИРОНОСИЦА
- РАСЛАБЉЕНОГ
- СЛЕПОГ
- СПАСОВДАН
- СВЕТИХ ОТАЦА
- ПЕДЕСЕТНИЦА

ТРЕЋИ РАЗРЕД

1. Тајна Христова – јединство Бога и света као циљ стварања

Свет је створен да постане Царство Божије. Адам је одбио заједницу са Богом, одбио је да буде посредник између Бога и света. Он је увео страдање у свет. Пропустио је да свет уведе у заједницу са Богом и тако га учини вечним.

Христос је остварио сједињење Бога и света и учинио могућим остварење Царства Божијег.

2. Христос – истинити Бог и истинити Човек

Оваплоћењем Христовим Бог улази у историју.

Син Божији је слободно постао човек и као Богочовек је ујединио створену природу у Себи и Собом са Богом. Наравно, тај нови начин сједињења творевине са Богом је сада имао последице и за самог Бога, Сина Божијег, јер је носио у себи и сву трагику коју преживљава свет после Адамовог удаљавања од Бога, а то су бол, патња, страдање и смрт. Син Божији је требао да постане човек као и ми да би се кроз Њега створена природа слободно изјаснила да жели заједницу са Богом и вечни живот. Истовремено је требао да буде и Бог, Син Божији који је у вечној заједници љубави са Богом Оцем, да би кроз ту заједницу и створена природа у Њему достигла живот вечни.

У васкрсењу Христовом се показало да за створени свет смрт не мора да буде коначни крај.

3. Исус Христос као нови Адам

Бог је створио свет са циљем да постоји вечно у заједници са Њим. Први човек, Адам, је требао да остане у заједници са Богом, и тако би, преко њега, сва створена природа била у тој заједници.

Бог је изабрао човека да посредује зато што људи имају материјалну природу. Анђели као духовна бића би оставили материјални свет ван заједнице са Богом, а Бог жели спасење свега, па и материјалног света.

Адам је одбио да то уради и све створено је остало унутар своје пропадљивости и смртности. Зато је Бог послао свог Сина да исправи оно што је Адам пропустио и зато Христа називамо новим Адамом.

4. Дух Свети у тајнама – Крштења и Миропомазања

Дух Свети конституише Цркву. Он делује у Светим тајнама. Уводне Свете тајне су Крштење и Миропомазање. Кроз њих се постаје члан Цркве.

Крштење представља рукоположење за лаика. Њиме се остварује заједница са Христом, оно представља облачење у Христа.

Миропомазање је тајна потврђивања. Добија се печат дара Духа Светога. Дар Духа Светога је управо остварење заједнице са Христом. То је печат потврђивања некога као хришћанина.

5. Дух Свети у тајнама – Рукоположења

Сви хришћани имају одређену литургијску службу. Сви они који су крштени, рукоположени су за лаике, тј. припаднике народа Божијег. Осим народа, у Литургији разликујемо и свештенике. Свештеник се постаје кроз Св. Тајну свештенства тј. рукоположења. Ова Св. Тајна се увек врши у склопу Литургије. Рукоположење за ђакона и свештеника врши епископ, а епископску хиротонију врше најмање два или три епископа. Тако се показује да новорукоположени епископ има заједницу са другим Црквама и без тога његово рукоположење не би било валидно.

6. Царство Божије – заједничко дело Свете Тројице

Царство Божије је догађај будућности, догађај Другог доласка Христовог и потпуног сједињења Бога и света.

Свет може остварити заједницу са Богом само кроз Христа, Бога Сина који је постао човек и сјединио у својој личности нестворену и створену природу. Пошто Христос више није физички присутан, заједницу са Њим остварујемо делатношћу Духа Светога у Св. тајнама Цркве.

Дакле, Царство Божије као литургијски догађај је заједничко дело Св. Тројице, Оца који је све иницирао, Сина који се оваплотио и Св. Духа који сједињује свет са Христом у Св. тајнама.

7. Апостолско прејемство у контексту Литургије

Католици користе појам апостолског прејемства (наслеђа) да би показали да је римски папа први епископ зато што је наследник апостола Петра који је био први међу апостолима. Дакле, у питању је прејемство власти.

Протестанти су овај израз претумачили у смислу да је важно имати знање о вери какво су имали апостоли. Зато они немају ни свештенике ни Литургију, али имају проповеднике који их поучавају правој вери. Дobar верник је онај ко много зна о вери.

За православне, овај појам значи преношење служења Литургије од апостолског времена до данас. Епископ није наследник апостола, већ у Литургији иконизује есхатолошког Христа. Такође, Црква није школа у којој се учи хришћанство, већ је литургијско служење.

8. Епископ – Икона Христова

Епископ у Литургији иконизује есхатолошког Христа. Као што су око Христа у Царству Божијем апостоли, анђели и мноштво народа, око епископа су на Литургији свештеници, ђакони и верни народ.

Власт епископа у Цркви не проистиче из неког права наслеђеног из прошлости, већ из будућности, из есхатолошке стварности, тј. из Царства Божијег. Она проистиче из службе коју епископ врши у Литургији. Ово се назива литургијском институционалношћу Цркве.

Дакле, власт епископа не проистиче из наслеђених, историјских права, већ из есхатолошке визије Цркве као Царства Божијег, како је иконизована у Литургији.

9. Службе у Цркви као икони Царства Божијег

Све службе у Цркви су по својој природи литургијске. Основна подела служби је на свештенике и лаике. Свештеници се налазе у олтару. Постоје три степена свештенства: епископи, презвитери и ђакони.

Презвитери у Литургији иконизују апостоле. Они седе на сапрестољу у олтару и окружују епископа који седи на престољу у средини олтара окренут ка народу.

Ђакони иконизују анђеле. Зато на ђаконским орарима (део одежде у облику траке) пише: „Свјат, свјат, свјат“, речи које изговарају анђели око престола Божијег, према пророчкој визији (Отк.4, 6-8).

Народ се налази у наосу (броду) цркве. Цркве би требало да имају и припрату, одвојени улазни део, у коме се налазе они који се припремају за крштење, и они који се кају. Ово се изобичајило, али се јасно види у архитектонском склопу храмова.

10. Литургија као икона будућег века

Свет и историја нису само успутне станице до Царства Божијег. Напротив, овај свет је створен да постане Царство Божије и то можемо да видимо у Литургији.

Начин служења Литургије и њени симболи указују на то да је Литургија икона будућег Царства Божијег, а не икона прошлости и сећање на прошлост. Литургија иконизује начин постојања света какав ће он бити када Христос поново дође и укине смрт. Зато свештеници имају светле одежде, епископ носи митру, а и пост се ублажава у дане када се служи Литургија.

Царство Божије је есхатолошка стварност, али је учешће у Литургији услов учешћа у тој будућој стварности.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД:

1. Царство Божије као Литургија

Литургија је икона Царства Божијег. Структура Литургије се поклапа са структуром Царства Божијег. Као што Царство Божије чине Бог и народ Божији, тако и на Литургији имамо клир и окупљени народ. Христос је окружен апостолима и анђелима, а клир се састоји од епископа, презвитера и ђакона.

Према црквеним канонима, није дозвољено служити Литургију у празној цркви, без народа. То је зато што она тада не би иконизовала есхатолошку стварност.

Литургија почиње возгласом: „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа“, а завршава се причешћем, тј. остварењем заједнице у Једноме Телу Господа нашег Исуса Христа.

2. Циљ стварања света

Пре стварања света постојао је само Бог као заједница Оца и Сина и Светога Духа. Пожелевши да постоји још нека друга стварност са којом ће бити у заједници, Бог ствара свет.

Човек је створен по икони Божијој, тј. као личност, да би био посредник између Бога и света. Вечно лично постојање могуће је само у заједници са вечном личношћу.

Створени свет, будући безличан, може вечно постојати само ако буде принесен Богу у оквиру једне личне заједнице. Зато људи имају одговорност да све створено принесу Богу остварујући заједницу са Богом у Светој Евхаристији.

Свет је створен са циљем да постане Царство Божије. Самим тим што је створен и што нема узрок постојања у самом себи, он је несавршен. Савршенство света није на почетку, него је на крају, оно је задатак.

За хришћане је историја веома важна. Човек није створен савршен, треба да учини нешто са својим животом, да остане у заједници са Богом,

а то тражи постојање времена, потребна је историја да би се дошло до савршенства.

То савршенство свет не може да обезбеди сам себи, већ му је потребна заједница са Богом. Једино тако он може имати вечно постојање, тј. постати Царство Божије.

3. Помесна Црква

Локална Црква, тј. Црква под једним епископом је пуна Црква. Она има исту структуру као Царство Божије, тј. иконизује есхатолошку стварност. Ово видимо у Литургији, у којој постоји предстојатељ и постоји народ. Када свештеници служе Литургију, они то чине са одобрењем епископа. Епископ је глава Цркве, јер он иконизује есхатолошког Христа.

Но, иако је помесна Црква потпуна, она није независна од осталих помесних Цркава.

4. Однос помесне и васељенске Цркве

Локална Црква не може да буде независна, јер тада више не би била Црква. Однос између локалне Цркве и васељенске Цркве се остварује кроз институцију Сабора.

Сабор није изнад локалне Цркве. Он није колективни папа. Одлуке Сабора су валидне тек када их усвоје све локалне Цркве. Сабор нема власт над једним епископом. Сабор има власт над оним што се тиче целе Цркве.

Онај ко је искључен из једне Цркве не може да оде у неку другу. Исто тако, члан једне Цркве може учествовати у Литургији свих осталих Цркава. На тај начин се остварује јединство на васељенском нивоу.

5. Теологија православне уметности

Данас је уобичајено схватање да је црквена уметност она која обрађује црквене, религијске мотиве и личности, а световна је она која то не чини. Међутим, од изабраних мотива много је важнији начин на који она изражава однос света и Бога.

Сва црквена уметност је по свом изразу литургијска. У њој свет није приказан само онаквим какав је био или сада јесте, већ је приказана и

есхатолошка стварност. Она представља свет и човека у Цркви онаквим какви ће бити у последњем догађају остварења Царства Божијег, не занемарујући при том њихову историјску реалност. Сама Црква у својој литургијској пројави је и историјска реалност, али и икона савршене, последње реалности човека и свега створеног. Уз то, и чланство у Цркви није само чланство у историјској реалности, већ и у последњем историјском догађају света који ће тек постати истинит.

Иконографија је типично православна уметност зато што се иконама најбоље може исказати православно схватање постојања и спасења света и човека.

Свет приказан на икони не обликују само природне силе, већ је прожет божанским енергијама. Зато на икони нема сенки, постоје само различите боје. Светлост на икони нема сенку, зато што то није природна, већ божанска светлост.

По питању простора, икона све предмете приказује у истој равни. Нема перспективе у којој једни предмети угрожавају и заклањају друге. Виде се рибе у води, унутрашњост куће која се гледа споља.

Икона спаја догађаје из различитих времена, а приказује и оне који се још нису догодили.

Божанске силе на икони никада нису безличне. Зато нема иконе без приказаног човека. Светитељи се сликају тако да се показује у каквом су односу са Христом, свештеници у одеждама, мученици са крстом, апостоли са еванђељем, подвижници испијени и мршави.

Дакле, икона представља свет у заједници са Богом, а то значи есхатолошку димензију света.

Црквена музика такође треба ово да показује. Зато у византијској музици поред певаног текста постоји и исон (лежећи тон), који представља есхатолошку димензију, присуство вечности у времену.

Архитектонска структура православних храмова указује на Царство Божије. Олтар је место за Христа и апостоле, а наос (брод) окупља Божији народ, заједницу спасених. У куполама храмова налази се представа Христа Пантократора (Сведржитеља), тј. онаквог какав ће бити у свом другом и славном доласку. Дакле, структура храма показује есхатолошку димензију Цркве као Царства Божијег.

У црквену књижевност спадају богослужбени текстови. То су молитве, химне, житија светих и различити канони и типичи који регулишу богослужбену праксу. Житијима се често замера њихова легендарност, тј. претераност у приказима чуда светитеља. Међутим, житија не треба

читати само као историјске приказе, треба препознати њихову есхатолошку димензију, тј. прослављање светих у Царству Божијем у којем више неће бити болести, патње и смрти.

6. Јединство Цркве у епископу и евхаристији

Црква се дефинише као заједница оних који се причешћују. У раној Цркви на челу сваког литургијског сабрања био је један предстојатељ. У почетку су апостоли предводили такве скупове, али пошто су они путовали, у локалним Црквама су остављали људе који ће предводити Цркву после њиховог одласка. Временом се усталило име епископ за тог предстојатеља, који је предводио литургијске скупове, и без кога се они нису могли одржавати.

Јединство локалне Цркве се показивало кроз учешће на скупу који је предводио епископ. Са порастом броја чланова Цркве, у 3. веку настају парохије тј. презвитерске Литургије на више места у граду, али све оне су биле под влашћу епископа. Настанак парохија не доводи у питање значај епископа као чиниоца јединства локалне Цркве.

7. Литургијски контекст Апостолског прејемства

Апостолско прејемство (наслеђе) није преношење власти или знања, већ преношење служења Литургије.

Оно није преношење власти (католички став), јер епископ није наследник апостола, већ је икона Христова. Он је на Литургији на месту Христовом. Ово је есхатолошка слика.

Није ни преношење знања (протестантски став), јер Црква није школа у којој се учи хришћанство, већ је литургијско служење.

Власт епископа произилази из евхаристијског сабрања које предводи, и на којем се налази на месту Христовом.

(Види 9. питање за 3. разред.)

Католици користе појам апостолског прејемства (наслеђа) да би показали да је римски папа први епископ зато што је наследник апостола Петра који је био први међу апостолима. Дакле, у питању је прејемство власти.

Протестанти су овај израз претумачили у смислу да је важно имати знање о вери какво су имали апостоли. Зато они немају ни свештенике ни

Литургију, али имају проповеднике који их поучавају правој вери. Дobar верник је онај ко много зна о вери.

За православне, овај појам значи преношење служења Литургије од апостолског времена до данас. Епископ није наследник апостола, већ у Литургији иконизује есхатолошког Христа. Такође, Црква није школа у којој се учи хришћанство, већ је литургијско служење.

8. Јединство Цркве на Васељенском нивоу

Црква је једна, а истовремено се састоји од много помесних Цркава, као што смо једно Тело Христово многи који се Њиме причешћујемо.

Јединство Цркве у свету проистиче из Евхаристије. Члан једне евхаристијске заједнице може учествовати на Литургији било које помесне Цркве у свету. Исто тако, онај ко је искључен са разлогом из једне заједнице, не може бити примљен ни у једну другу. Све Цркве у свету су једнаке и не постоји једна која је изнад других. Тако је и на обласном нивоу, одлуке од заједничког интереса доноси Сабор, а не поглавар Цркве. Поглавар ништа не може да чини без осталих.

Првенство Рима, а касније Цариграда, је политичке природе, у питању су Цркве из престонице, и нема еклисиолошку димензију.